

Deklaracija za održivu Europu za sve njene građane i građanke

POTREBA ZA AKCIJOM

Temelj na kojem je nastala Europska unija jedan je od najimpresivnijih mirovnih projekata u modernoj povijesti. Stvorena je regija koja je proglasila ljudsko dostojanstvo, poštivanje ljudskih prava, slobodu, demokraciju, ravnopravnost i vladavinu prava kao svoje temeljne vrijednosti.

Uz održavanje trajnog mira među svojim članicama, EU je također donijela čišće rijeke, zaštitu od zagađenja kemikalijama, roditeljski dopust, kvalitetno obrazovanje i slobodu kretanja unutar područja Schengena.

Unatoč velikom nasljeđu i misiji Europske unije, odgovor europskih donositelja odluka na financijsku krizu, mjere protiv klimatskih promjena i okolišne degradacije, zaustavljanje rastuće nejednakosti i potkopavanja ženskih prava, na skandale kao one u prehrambenom sustavu i tzv. *Dieselgate* te na rastuće migracije zatvaranjem granica pred onima u potrebi, nažalost je suprotan temeljnim vrijednostima EU-a te su vraćeni unatrag neki povijesni dobitci za koje smo se izborili.

Ljudi smatraju kako ekonomski i financijski interesi bogatih prevladavaju nad zajedničkim dobrom. Suočeni_e smo s posljedicama mjera štednje – rastuće siromaštvo i nejednakosti, pogoršanje pristupa zdravstvu i nezaposlenost (mladih) – dok se velikim tvrtkama dopušta da odbiju plaćanje poštenih poreza. Hitni se problemi ne rješavaju, poput klimatske krize i zagađenja zraka, od čega umiru stotine tisuća ljudi. Ukratko, ljudi u Europi su marginalizirani i nemaju svi koristi od Unije.

Dodatno, kao Europska unija do sada nismo bili u stanju razviti zajednički i humani odgovor na kretanja migranata i izbjeglica. Poštivanje njihovih ljudskih prava nije osigurano. Također, uočavamo kako se u mnogim europskim zemljama smanjuje prostor za djelovanje civilnog društva i sindikata u obranu temeljnih prava, sloboda i zaštite okoliša.

U ovom kontekstu, mnogi su Europljani i Europljanke frustrirani_e te su izgubili_e povjerenje u kapacitet EU institucija da odgovore na njihove potrebe. Rastuća potpora nacionalističkim i ksenofobnim silama širom Europe je zabrinjavajući indikator ovog nezadovoljstva i ozbiljna prijetnja demokraciji i našim temeljnim vrijednostima.

DRUGAČIJA EUROPA JE MOGUĆA!

Prepoznajući izazove trenutne situacije u Europi, mi, kao građani i građanke, ne trebamo se ograničiti u raspravi o budućnosti Europe na pitanje: „Želite li više ili manje Europe?“, već se usredotočiti na naše potrebe za budućnošću i našim pravima. Ključno je pitanje: „Kakvu Europu želimo?“.

Zato se više od 200 organizacija civilnog društva širom Europe ujedinilo kako bi okupili ljude u svrhu rasprave o „Europi kakvu želimo“ te kako bi to pitanje stavili na dnevni red predstojećih izbora za Europski parlament. Snažno vjerujemo u europski projekt koji je baziran na temeljnim etičkim vrijednostima Europe i održivom razvoju: demokracija i transparentnost, društvena i okolišna pravda, ljudska prava, vladavina zakona, ravnopravnost i solidarnost. Ove vrijednosti moraju biti u središtu svih politika. To znači temeljne promjene od danas. Želimo europske politike, pravila i standarde koji služe onome za što su i namijenjeni: zaštita dobrobiti i zdravlja, sigurnost i sloboda za ljude te zaštita klime i okoliša. Želimo politike koje podržavaju te služe sadašnjim i budućim generacijama u Europi i izvan nje.

PUT KA OSTVARENJU EUROPE KOJU ŽELIMO

Kako bi vratili povjerenje javnosti, Europski parlament – uključujući hrvatske zastupnike i zastupnice - Europska komisija i vlade država članica moraju prioritetizirati sljedeća ključna pitanja na dnevnom redu za nadolazeće rasprave vezane uz izbore za Europski parlament, novi saziv Komisije i budućnost Europe.

- 1. AMBICIOZNA KLIMATSKA AKCIJA** – Pariški se sporazum mora u potpunosti implementirati i biti odražen u usklađivanju EU ciljeva za smanjenje emisija do 2030. i 2050. godine s obvezom da se porast globalne temperature ograniči na 1.5°C i kroz ambiciozne EU klimatske politike, uključujući brzo ukidanje korištenja fosilnih goriva te usmjeravanje prema apsolutnom smanjenju potrošnje energije jer nije dovoljno samo poticanja energetske učinkovitosti. EU treba ubrzati pravednu i održivu tranziciju prema 100% obnovljivoj opskrbi energijom, koja je čista, prihvatljiva te podržava vlasništvo zajednice (ili komunalno vlasništvo) i ne vodi u energetska siromaštvo.
- 2. UČINKOVITO UPRAVLJANJE PRIRODNIM RESURSIMA** – Treba uspostaviti i provesti zajedničke standarde kako bi se osiguralo čist zrak i vodu, sigurnu i zdravu prehranu te zaštitilo naše oceane. Moraju se implementirati ambiciozne mjere kako bi se zaustavilo deforestaciju i gubitak bioraznolikosti u Europi i globalno te neodrživu eksploataciju prirodnih resursa, uključujući onih na tzv. Globalnom Jugu. Treba poduzeti mjere kako bi se europske razine potrošnje dovelo u sklad sa Zemljinim proizvodnim kapacitetom, uključujući kroz implementaciju strategija dostatnosti.
- 3. EUROPA U RUKAMA LJUDI** – Novo i učinkovito sudjelovanje civilnog društva te aktivno građanstvo moraju biti prioriteti kako bi se poboljšalo demokraciju (uključujući na radnom mjestu), transparentnost, pristup temeljnim pravima za sve te povjerenje građana i građanki EU-a u izgradnju pravedne i održive Europe. Mladi i djeca trebaju biti uključeni kao aktivni građani i ohrabreni da značajno sudjeluju u europskim političkim procesima. Trebaju se provesti mjere koje će osigurati povećanu odgovornost i transparentnost donošenja odluka od strane EU institucija i nacionalnih vlada. Interesi građana i građanki te civilnog društva moraju prevladati nad financijskim i komercijalnim interesima. Građansko obrazovanje i promidžba kritičkog razmišljanja trebali bi osnažiti ljude da više sudjeluju u javnim raspravama.
- 4. RAVNOPRAVNOST I LJUDSKA PRAVA** – Javne politike i zakonodavne mjere trebaju osigurati, u skladu s europskom i međunarodnopravnom zaštitom ljudskih prava, da svi europski građani i stanovnici uživaju istu razinu zaštite te mogu ostvariti svoja temeljna prava i slobode, dopuštajući im da žive u skladu sa svojim uvjerenjima prema načelima samoopredjeljenja i ljudskog dostojanstva, slobodni od diskriminacije. EU mora unaprijediti svoje politike i mjere kako bi osigurala rodnu ravnopravnost, uz jamčenje da svi ljudi suočeni s višestrukom diskriminacijom imaju jednake prilike u društvu.
- 5. SNAŽNA SOCIJALNA EUROPA** – Europski socijalni model treba pružiti potpunu i poštenu zaštitu za sve građane i građanke, dok ublažava siromaštvo i pruža svima prilike za napredovanje. Pristojni prihodi bi trebali smanjiti jaz između bogatih i ugroženih skupina te osigurati kvalitetan život. Svi trebaju imati koristi od pristojnih radnih standarda, ravnopravnosti, poboljšane dobrobiti i smanjenih zdravstvenih nejednakosti unutar i između zemalja te među generacijama. Socijalna uključenost i zaštita, pristojan rad, rodna ravnopravnost, javno zdravstvo i zdravstvena zaštita, pristup prihvatljivom i kvalitetnom stanovanju, okolišna pravda, kvalitetno obrazovanje i ravnopravan pristup kulturi, moraju biti glavna načela kojima se vode nacionalni i europski politički programi.
- 6. ODRŽIVI I ZDRAVI PREHRAMBENI SUSTAVI** – Reforma Zajedničke poljoprivredne politike je imperativ za proizvodnju zdravije hrane te uspostavu pravedne cijene za europske male i ekološke poljoprivredne proizvođače. To bi trebalo značiti više zaštite okoliša i prirode,

povećanje suverenosti hrane, regionalna tržišta poljoprivrednika_ca, zdravije prehrambene sustave, manje otpada od hrane i zaustavljanje odlaganja na Globalnom Jugu. EU treba prioretizirati tranziciju prema organskim, malim poljoprivrednim gospodarstvima i pošumljavanje kao ključne mjere za akciju protiv klimatskih promjena.

7. **HUMANI ODGOVOR NA MIGRACIJE** – Europa treba preuzeti vodeću ulogu u osiguravanju humanog odgovora na globalne migracije, za dobrobit i zaštitu svih koji su uključeni. Tražitelji i tražiteljice azila trebaju biti dobrodošli u Europi i tretirani u duhu UN-ovih konvencija o izbjeglicama.

Zeleni forum očekuje da će hrvatski zastupnici i zastupnice u Europskom parlamentu:

1. Zalagati se da članice EU, pa tako i Republika Hrvatska, ubrzaju razvoj te naprave hitan zaokret u **pravednu i održivu tranziciju prema 100% obnovljivoj opskrbi energijom**. Obnovljivi izvori energije, poput sunca i vjetra, su čist i sve jeftiniji izvor energije te pomažu u borbi protiv energetske siromaštva. Izuzetno je bitno da tranzicija u 100% obnovljivu energetiku podržava i podupire sudjelovanje i vlasništvo lokalne zajednice, odnosno građana i građanki, što ima višestruke pozitivne posljedice na zdravlje, okoliš i razvoj lokalne ekonomije.
2. Zalagati se za **prestanak davanja javnih subvencija fosilnoj industriji**, odnosno ulaganje novca poreznih obveznika_ca u štetne projekte na fosilna goriva (nafta, plin i ugljen).
3. Zalagati se i zagovarati **zaustavljanje izgradnje okolišno, klimatski i ekonomski štetnih projekata**, poput LNG terminala na otoku Krku, kao i svih daljnjih planova za istraživanje i eksploataciju nafte i plina, u skladu s Pariškim sporazumom i najnovijim znanstvenim nalazima Međuvladina panela o klimatskim promjenama (IPCC).
4. Zalagati se za postavljanje ambicioznih ciljeva **Strategije bioraznolikosti Europske unije nakon 2020.** godine koja će omogućiti zaustavljanje gubitka bioraznolikosti.
5. Zalagati se da se kroz **Višegodišnji financijski okvir za period 2021.-2027.** osiguraju dostatna sredstva za provedbu politika zaštite prirode EU-a i njihovu horizontalnu integraciju u druge sektore.
6. Prepoznati i zagovarati **Program LIFE** kao ključni program za uspješnu provedbu politika zaštite prirode u EU te osigurati da mu bude namijenjeno barem 1% ukupnog proračuna EU.
7. Poticati snažnu promjenu dosadašnjeg načina upravljanja vodama u skladu s ciljevima **Okvirne direktive o vodama** kako bi se očuvali vrijedni vodni ekosustavi, izvori vode za piće, osigurala kvalitetna obrana od poplava i suša kroz prirodne mjere te osigurala provedba cjelovitog i zajedničkog upravljanja vodama (svi dionici jednakovrijedno).
8. Ukazivati na važnost hitne implementacije nedavno izglasane **Europske direktive o jednokratnoj plastici** u nacionalno zakonodavstvo članica EU-a i provedbu mjera za smanjenje uporabe jednokratne plastike.
9. Zagovarati i podržavati uspostavu **održivih lokalnih sustava recikliranja i kompostiranja** (po uzoru na Prelog i Krk) kroz usmjeravanje dostupnih EU sredstava iz Operativnog programa Konkurentnost i kohezija na razinu jedinica lokalne samouprave za izgradnju re-use centara, sortirnica, kompostana te postrojenja za reciklažu i inertiziranje ostatnog otpada prije odlaganja. Jedino se na taj način mogu ispuniti visoki ciljevi odvojenog prikupljanja i recikliranja zadani EU direktivom o otpadu.
10. U skladu s **paketom cirkularne ekonomije** donesenim na razini EU-a i preporukama Europske komisije Republici Hrvatskoj, zalagati se za odustanak od loših i štetnih rješenja u

gospodarenju otpadom, poput planirane izgradnje regionalnih centara diljem RH poput već izgrađene Marinšćine i Kaštijuna koji su donijeli okolišne, zdravstvene i financijske štete.

11. Zagovarati potrebu hitne uspostave **nacionalnih sustava doniranja** hrane kroz osnivanje banke hrane po uzoru na naprednije zemlje EU-a te jačanje logističke infrastrukture svih dionika u procesu doniranja hrane gdje su veliki problemi i gdje se nedovoljno brzo implementiraju EU politike i preporuke.
12. Zagovarati **Zajedničku ribarstvenu politiku** koja je usmjerena na održivo korištenje ribolovnih resursa te usklađena s politikama zaštite prirode. Tražimo da barem 25% sredstava iz Operativnog programa za pomorstvo i ribarstvo 2021.-2027. Republike Hrvatske bude namijenjeno za aktivnosti koje su usmjerene na očuvanje i obnovu morske bioraznolikosti.
13. Zagovarati da se javni novac prije svega usmjeri u **poljoprivredne prakse** koje imaju manji utjecaj na okoliš. Umjetno stvorene niske cijene industrijske poljoprivrede u sebi ne sadrže okolišne i zdravstvene troškove, koje takav način proizvodnje nameće društvu, poput zagađenja tla i voda, bolesti i pogubnog utjecaja na bioraznolikost. U tom je smislu potrebna puno pravednija raspodjela potpora u poljoprivredi između tzv. velikih (industrijskih) i malih proizvođača te jača podrška održivim praksama i nisko-intenzivnoj i ekološkoj poljoprivredi.
14. Zagovarati da se u **raspolaganju poljoprivrednim zemljištem** zemalja članica EU-a kriterije održivosti te manjeg zagađenja tla i okoliša stavi visoko na listu prioriteta. Potrebna je veća podrška udruživanju poljoprivrednika i zadrugama, posebno u poreznom rasterećenju i prilagodbi sustava potpora. Potpora ne treba biti samo financijska, nego se treba mijenjati i javni diskurs, a naročito uvoditi pozitivan stav prema okolišno vrijednim poljoprivrednim praksama u obrazovnom sustavu i stručnim skupovima.
15. Zagovarati podizanje **svijesti o važnosti održivog gospodarenja tлом** za proizvodnju hrane, održivost ekosustava i borbu protiv klimatskih promjena kako bi se i u praksi ostvario UN-ov Globalni cilj održivog razvoja te do 2030. godine zaustavilo procese degradacije tla. Potrebno je mobilizirati ključne dionike na europskoj razini za iznalaženje prikladnih zakonodavnih i operativnih instrumenata za smanjenje potrošnje zemljišta te održivog načina njegova korištenja.
16. Zagovarati **dekarbonizaciju prometa do 2050. godine**. S obzirom da emisije iz prometa i dalje rastu, hitno je potrebno preokrenuti trend, što znači da je nužno (među ostalim i adekvatnom ekonomskom politikom) što prije znatno ubrzati elektrifikaciju prometa kao i daljnji razvoj tehnologija za dekarbonizaciju zračnog i vodnog prometa.
17. Poticati **obnovu željezničke infrastrukture i razvoj željezničkog prometa** koji imaju veliku važnost u smanjenju utjecaja prometa na okoliš. Europska regulativa kontinuirano potiče liberalizaciju i deregulaciju željezničkih usluga. Kao rezultat, od nekoć jedinstvene i snažne tvrtke s kvalitetnom uslugom u Hrvatskoj sada imamo odvojene sustave koji ne dijele resurse i često međusobno ne surađuju. U kombinaciji s drastičnim i dugotrajnim izostankom ulaganja u infrastrukturu, željeznički promet u Hrvatskoj je na porazno lošoj razini. S druge strane, Njemačka, koja je bez obzira na europska pravila zadržala protekcionističku politiku nad svojim željeznicama, ima znatno kvalitetniji željeznički promet. U Europskom se parlamentu potrebno usprotiviti planovima koji vode u daljnju liberalizaciju ili čak privatizaciju željezničkih usluga.
18. Osigurati veću transparentnost u donošenju odluka i aktivnostima lobiranja na razini EU-a te garantirati pravo na pristup informacijama, sudjelovanje u odlučivanju i pristup pravosuđu za sve građane i građanke, s posebnim naglaskom na usklađivanje s **Aarhuškom konvencijom**.
19. Podržavati organizacije civilnog društva i građane_ke te koristiti zakonodavne i proračunske mehanizme kako bi se osiguralo da sve vlade zemalja članica EU-a poštuju **vladavinu prava**.